

A TENGERPART

POLITIKAI NAPILAP

III. évfolyam.

FIUME, kedd 1911. november 14.

263. szám.

Szerkesztőség és kiadóhivatal (telefonszám 229.)
Vicolo dell' Ospedale, Wurzer ház I. emelet.

Felolós szerkesztő:

MURAI JENŐ.

Hivatalos telefontelephelye (sürgős esetekben) 932.

Előfizetési ár:
Egész évre 24 kor.
Félévre 12 kor.
Negyedévre 6 kor.
Egyes száma ára helyben 6 fillér.
Hivatalos hirdetések 6 hasábos petit sorja 60 fillér.

Az államvasuti igazgatás reformja kereskedelmi szempontból.

Evek óta halljuk, hogy a kereskedelmi minisztérium az államvasutak igazgatásának reformját tervezi. Arról már az összes lap meggyőződtek, hogy az államvasutak szervezete elavult, mely a modern közlekedési igényeknek éppen nem felel meg.

Ez a szervezeti kuforrása egyrészt az államvasutak pénzügyi helyzete megromlásának, másrészt pedig ama bajoknak, melyek a kereskedelmet az államvasutak adminisztrációja következtében sujtják.

A kereskedelmi minisztériumban az államvasuti adminisztráció reformjára vonatkozó javaslatokat még Hieronymi első miniszterelnök idején, 1904-ben kezdték meg.

1905-ben Vörös László minisztersége alatt egy teljes reformtervezet készült el, mely megvalósítását a Fejérváry-kormány bukása akadályozta meg.

Kossuth Ferenc átdolgoztatta Vörös tervezetét, azonban a kedvezőtlen politikai viszonyok miatt ennek az újabb reformtervezetnek a megvalósítása is megghiúsult.

A reform megvalósításának személyi akadályai voltak, amennyiben Ludvig Gyula, az államvasutak vezérigazgatója, ragaszkodott a jelenlegi centralizált rendszerhez. Mindazonáltal Kossuth Ferenc némileg egyeztetette az adminisztrációt, a mennyiben egyes hivatalokat vidékre helyezte át, és rendeletet adott ki az irásbeli korlátozásra. Hieronymi második miniszterelnök idején egy harmadik reformtervezet készítették, melyet már maga a miniszterelnök is elvetett.

Hieronymi halála következtében ez a reformtervezet se valósult meg. A most véget ért kormány alatt természetesen nem várható új intézkedések és így az államvasuti adminisztráció régen óhajtott reformjának megvalósítása az új kereskedelmi minisztérium lesz fenntartva.

A kereskedelmi minisztériumban készült reformtervezet — az államvasuti igazgatás centralizációja épül fel oly módon, hogy a jelenlegi illetékesek önálló hatáskörrel bírnak, porosz és osztrák mintára külön igazgatóságokká alakítatnának át. A vidéki igazgatóságok az aljuk rendelt hatáskörökben egészen önállóan igazgatnak, mint az országban és még nagyobb mértékben Pólandában történik és a központban csakis az államvasuti hálózatot érdeklő általános ügyek nyernének elintézését.

A reformtervezet például új vonalak építése, tarifák megállapítása, a vezető hivatalnokok kinevezése stb.

A központ a reformmal kapcsolatban felállítandó vasuti minisztérium volna, úgy, hogy a jelenlegi igazgatóság megszűnne, illetve a vasuti minisztérium olvadna be.

A mostani három fórum helyett — üzletvezetőség, igazgatóság, kereskedelmi minisztérium — ezentúl tehát csak két fórum: vidéki igazgatóságok és vasuti minisztérium intéznék az államvasutak adminisztrációját. Az csak természetes, hogy az új rendszer csak gyorsítaná az ügyek elintézését és biztosabbá és pontosabbá tenné a vasuti forgalom lebonyolítását.

Ma a legjelentéktelenebb ügyek is a központi igazgatósághoz, sőt több esetben a kereskedelmi minisztériumhoz is terjesztetnek fel, míg a jövőben még a fontosabb ügyeket is a vidéki igazgatóságok intéznék el a saját hatáskörükben és csak az egész hálózatot érdeklő ügyek nyernének elintézését a vasuti minisztériumban.

A vidéki igazgatóságnak teljesen önálló hatáskörrel való felruházása nagy jelentőséggel bírna a kereskedelemre nézve. A kereskedővilág szívesen venné a központ, kompetenciájának megszorítását ott, a hol a vasutnak a felekkel való érintkezéséről van szó. Ha szerződések megkötéséről, anyagszállításokról, munkák kiadásáról, a személy-, podgyász- és áruforgalomból eredő kártérítésekről, menetrend-változásokról, új vonalak beállításáról, mérsékelt díjtételek engedélyezéséről, vagy pedig a szállítási üzletben felmerülő számos más kérdés eldöntéséről van szó: úgy a kereskedővilágra nézve lényeges könnyebbséget, egyszerűsítést és gyorsabb eljárást jelent az, ha tudja, hogy az államvasutak az a fóruma, melylyel tárgyal, teljesen önállóan járhat el és végleges határozatokat hozhat.

Az üzlet sokkal gyorsabban jön létre és simábban bonyolítatik le, ha az államvasutakat is csak egy diszponens — az igazgató — képviseli, aki véglegesen intézkedhetik. Még tarifáügyekben sem szükséges a teljes centralizáció.

Elismerjük, hogy a vasutak tarifáügyeit az ország közgazdasági érdekében egységesen kell intézni, mindazonáltal a tulságos centralizáció itt is ártott és a kereskedővilág érdekében volna, ha a reform a vidéki igazgatóságoknak valamelyes hatáskört biztosítana a tarifa-megállapítások dolgában is.

Az egyes vidékeknek tarifális kívánságait csak az illető vasuti igazgató ismerheti meg alaposan és így szükséges, hogy az igazgató ezekben az ügyekben is önállóan járjon el.

Az államvasutak jelenlegi adminisztrációja nagyon bürokratikus. Már pedig a vasut nem egyéb, mint üzlet, melyet kereskedői szellemben kell vezetni. Az angol és amerikai vasutakat nem hivatalnokok, hanem kereskedelmi képzettséggel és gyakorlattal bíró üz-

letemberek igazgatják. Az államvasutaknak főleg ott látjuk a tulságos bürokratizmus ártalmosságát, ahol nagyobb mérvű anyagszállítási szerződések megkötéséről van szó. Heltai Ferenc országgyűlési képviselő leleplezte azt a könnyelműséget, melylyel az államvasutak a legutóbbi szénzállítási szerződéseket megkötötték. Ilzen üzletek megkötésével kereskedő embereket kellene megbizni. Vilmos német császár egy bankigazgatót nevezett ki gyarmatügyi miniszterré és egy nagy kereskedőt pénzügyminiszterré. Miért ne lehetne nálunk legalább a kereskedelmi osztály élére egy szakértő üzletembert állítani.

A kereskedő világ követeli, hogy az államvasutak reformja megvalósításánál a kereskedelem érdekei elsősorban tartassanak szem előtt. Az államvasut csak így teljesítheti azt a nagy közgazdasági feladatot, melyet az ország tőle jövőben elvár.

A hontalanok közt.

Tripoliszi beduinok Fiumében.

Fiume, nov. 12.

Egy háboru hontalanjai járnak néhány nap óta Fiumében. Egyre nagyobb számban érkeznek Tripoliszból az elűzött mohamedánok százai, akiket az olasz kormány kiutasított Tripolisz területéről. Mi a véres olasz-török háborúból csak ezeket a hazátlaná lett szegény páriákat látjuk, akik most a legnagyobb nélkülözések közepette valóságos mártirjai a nagy hatalmi hóbortnak, Olaszország területi aspirációjának.

Alig van nap, hogy ne hozna valamelyik gőzös ilyen szegény csapatot Fiuméba és míg ezek török területre érnek, végig kell szenvedniök mi dazt a nyomort és nélkülözést ami a háborúból kifolyólag földönfutó koldusokká lett mohamedánokra vár. Vasárnap délelőtt is jött Fiuméba egy tripoliszi csoport. Az Adria tengerhajózási társaság „Adria” gőzöse hozott magával 137 tripoliszi beduint, akiket az olasz kormány a háboru kitörése után Tripolisz területéről örök időkre kiutasított.

A beduinokat előbb Nápolyba vitték, a hol 4 napig kín és szenvedés volt életük s valóságos örömnapot jelentett számukra, amikor behajózták őket az „Adria” gőzösrre, amely azután Catania érintésével Fiuméba hozta őket.

A beduinok közül 97 férfi, 20 asszony, 15 gyermek és 9 csecsemő. Piszkos, kiéhezett, rongyokba burkolt, félvad alakok valamennyien, akiknek arcukról nem annyira félelem, mint állati bárgyuság tükrözik le.

Mi t a csorda, úgy kuporodnak le a fedélzetre s néma megadással várják, hogy egy újabb vizsgálat alá kerüljenek. És e vizsgálatnak bizony nagyon is helye van. Ahol most ezrek esnek el a gyilkos harc hevében, ott más ezrek a leggyilkolóbb kórnak, a kolerának esnek áldozatul. Ezek a beduinok ott éltek a piszkos, szennyes Tripo-

Édes édes, aranyos anyuskám

adj velem holnap reggel az iskolába egy fél doboz valódi sodeni ásványpasztillát. Károly és Pista, a lók mellett ülnék, nagyon meg vannak hűve s a szüleiknek nincs pénze, hogy pasztillát vegyenek. És a sodeni olyan jó! Csaknem minden gyermeknek van s a tanító azt mondja, hogy most sokkal kevesebben jönnek későn. A sodeni 1 korona 25 fillér és mindenütt kapható. Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th. Güntzert, cs. és kir. udvari szállító, Wien IV./1. Grosse Neugasse 17.

liszban, megfordultak a kolerafertőzött Nápolyban és keveset törődnek azzal, vajjon a kolera tizedeli meg őket, vagy a puskák golyói végzik életükkel.

Sárgás-barna daróc, zsákszövet van a férfiakon. Fejükre huzzák ezt az egyetlenegy ruhát, keresztülcavarják testükön s végül balvállukon átalsapják. Ugyanígy, vöröseskékes ruházatot viselnek a nők. Csupán az arcukból látszik kevesebb. S amilyen piszkos a ruha, olyan az arcuk is. Fürdőt talán soha nem láttak, de annyi bizonyos, hogy jó egy hónap óta nem mosakodtak. Pedig Mohamed próféta a korábban első feltételül a tisztaságot írta elő. Most azonban, háborus időkben, mikor még lakóhelyük sincs, ki gondol a beduinok közül a tisztaságra?

Nagy feladat várt tehát az orvosokra, a mikor a beduinok vizsgálatába kezdtek. A megérkezés után a hajóra mentek *Tauffer Emil dr.*, a tengerészeti hatóság orvosa, *Gáldonyi Miklós dr.* segédorvos, *Jellousheg Arthur dr.* rendőrorvos és *Minach Antal* lovag, rév-alkapitány.

A Rudolf-molón ezalatt pár száz főnyi kíváncsi gyűlt össze, kivonult a rendőrség is s míg az egészségügyi vizsgálat be nem fejeződött, a révkalauzok ügyeltek arra, hogy senki az „Adria” hajót el ne hagyja.

A gözös jobboldalán a másodkapitány lajstromot vesz elő s hamarosan előkerítik a beduinok főnökét is. Napbarnított arcu, intelligens ember ez a *Mohamed Hjaver* effendi aki a vizsgálatnál az interprete szerepét tölti be. Egy fiemei embernek mondja el törökül azt, amit a beduinoktól arabul, szinte az ugatáshoz hasonló nyelven megtudott. Ez pedig horvátára fordítja le a személyadatokat a másodkapitánynak. Egyenként kerünek a bizottság elé a férfiak. Előbb nevüket mondják el s az tán az orvosok kiáltanak rájuk: *Dili csikar!* (Mutasd a nyelvedet!) A beduinok félnék tesznek eleget a felhívásnak s vastag nyelvüket közvetlen orvos arca elé tolják. Alig van kettő közülök, akinek a szeme egészséges. *Valamennyi trachomás.* Sokan helevakultak a rettenetes kórba, legtöbben azonban alig látanak már. Egy teljes órát vesz igénybe a gyámoltalan férfiak dilivizsgálata. Valósággal kinlódta az orvosok, amíg a gyanakvó beduinokat nyelvök kiöltésére tudták rábírní. Szegények azt hitték, hogy a gyaurok a nyelvüket akarják levágni...

Most a nőkre kerül a sor. A rongyokból előbb a kárminszerű festett kezek kerülnek elő. Csenevész, összezsúrt testük a nők. A harmincéves asszony olyan kicsi, mint nálunk egy 12 éves leány s majdnem mind karján tartja elcsigázott porontyát. Szinte fáj az embernek a szíve, amikor ezeket a kiéhezett teremteket látja.

A beduin nők nem valami nagyon szégyenlősek, mert a „csikar” szóra olyan mindenfélét is mutogatnak, amire még az orvosok sem kíváncsiak. Legfeljebb a borbélyok. A legérdekesebb, hogy a nők arca tetoválva van. A homlokra virágdísz, az ajakra pedig hármast jelölő tetováltak. Az interprete magyarázza, hogy ez *knelcsit* (asszonyt) jelent. Volt a beduin asszonyok közt egy 70 éves öreg asszony, aki a világ festőinek legjobb boszorkány-tanulmánya lehetne. Arca félelmetesen ráncos s a mély barázdákon keresztül kéklík a szépségjel, a tetoválás. Haja három-négy színbe játszik. Vörös, fehér, fekete és kék. Valószínűleg a beduinok szépe lehetett. Szégyenkezve mondja, hogy *Fatme Binti Muhamed* 70 éves és a tripoliszi Beni-Ulidból való. Bal szemét a trachoma kiette, jobb szemére pedig alig lát.

Sadme Muhamed ben Hadji 26 éves, elég csinos beduin nő. Amikor elűzték hazájából, az olasz hajón, 20 nappal ezelőtt fiut szült. A fiucska máris trachomás. Sok nőnek a szeme, mint nálunk az éj bolygó tündereinél — kékre van festve. A beduinoknak ez szörnyen tetszik, nálunk pedig undort kelt.

Délután félegyre járt az idő, a mikor az egészségügyi vizsgálat véget ért. Közben *Gilliam Vilmos* az „Uránia” részére fényképfelvételeket is csinált, de a beduinok csak akkor voltak hajlandók barátságos arcot csinálni, ha egy-egy cigarettával kedveskedtek nekik az orvosok.

A vizsgálat után megjelent a hajón *Nicolaki* effendi fiemei török konzul is, aki-vel közölte *Minach* rév-alkapitány, hogy a *beduinok nem léphetnek partra*. Trachomájukkal megfertőzhetnék az egész várost s így a hajón kénytelenek maradni.

Ma délelőtt a fiemei török főkonzuinak sikerült kieszközölnie, hogy a sajnálatraméltó, saját hazájukból elűzött beduinok még ma tovább utazhassanak. Az Ungaro-Croata „Salona” gözöse viszi őket Gravosába s onnan a „Skodra” gözössel Skutariba folytatják útjukat. A beduinok rendőri fedezet mellett mentek a Riva Szápáryra, ahol nagy érdeklődés mellett behajózták őket. A férfiak a fedélzet elülső részén kaptak helyet, a nőket és gyermekeket pedig a fedélközben helyezték. A behajózás közben egyre osztogatták jószívű emberek a szegény, minden pénz és ruha nélkül maradt beduinok közt a dohányt, a nők pedig kenyert és gyümölcsöt kaptak. A beduinokat Skutariban a török kormány kiküldöttei veszik át. Sokaknak okozott fejtörést, hogy ezek a tanulatlan, hazájukból elűzött emberek, az amugy is kezdetleges viszonyu Törökországban vajjon miből fognak megélni.

Sokkal kulturálisabb képet nyújtanak a „Zrinyi” gözössel jött törökök. Ezeket a török konzul kérelmére ideiglenesen a Volosca-uti kivándorlási szállóban helyezték el, ahol a 164 törököt, kik közt sok a katonatiszt is, fertőtlenítették.

Este *Nicolaki* effendi, aki minden idejét most a földönfutó ozmánok közt tölti, az „Árpád” gözös beduinjai között több kosár kenyeret és sajtot osztott szét s valóban meghatók voltak a lesóványodott, gyámoltalan emberek, amint a kenyér után tülekedtek. Éppen így valóságos csata folyt köztük a dohányért s ha egyikük rágyújtott egy cigarettára, tizen is körülállták, hogy egy-egy szippantást tehessenek belőle.

E héten ismét jönnek tripoliszi menekülők Fiuméba, hogy azután Törökország valamelyik örökké puszkaporos vilájetjében új életet kezdjenek. (sz. á.)

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hir.** *Pásztor Árpád*, a kiváló magyar író, aki rövid idővel ezelőtt érkezett vissza földközi utjáról, ma Fiumében időzött.

— **Uj magyar kaszinó.** Mint értesülünk, magyarságunk vezető köreiből mozgalom indult meg egy új magyar kaszinó létesítése iránt. A mozgalom élén *Eidlitz Hugó* adriaigazgató és *Weinhardt Gusztáv* pénzügyigazgató állnak. Az első értekezlet ez ügyben csütörtökön, e hó 16-án este félhét órakor lesz a felsőbb leányiskola dísztermében.

— **A városi tanácsvezető kitüntetése.** *Dardi Vazul* városi tanácsvezetőnek *Viktor Emánuel* olasz király az *olasz koronarend lovagkeresztjét* adományozta.

— **A szabadkőművesek új palotája.** Ismeretes, hogy a fiemei szabadkőműves páholy a kormányzói palotával szemközt levő *Ernesto de Verneda*-utcában palotát épített. Az új otthon bokréta-ünnepélye tegnap, vasárnap volt, a mely alkalomból a Magyarországi Szimbolikus nagypáholy számos előkelő tagja *Bókay Árpád* egyetemi tanár vezetésével Fiuméba érkezett. A bokréta-ünnepély után a szabadkőműves-páholy tagjai társasvacsorára gyűltek egybe.

— **A vasutasok drágasági pótléka.** *Beóthy László* kereskedelemügyi miniszternél szombaton délután tisztelgett a vasutasok legnagyobb egyesületének, a Vontakisérők Országos Otthonának a vezetősége. A döttséget *Birki Mihály* elnök vezette a miniszter elé, aki tolmácsolta a vasutasok üdvözlését hivatalba lépése alkalmából és kérte,

hogy a nehéz megélhetési viszonyokra tekintettel engedélyezzen a vasutasoknak gasági pótlékot. A miniszter szíves szavakkal mondott köszönetet az üdvözlésért és kijelentette, hogy a vasutasok drágasági pótlék kérdésével máris foglalkozik aznknak a javaslatoknak az alapján, amelyeket Marx János az államvasutak elnöke elébe terjesztett, így hogy a legjobb indulattal fogja a kérdést megoldani, de természetesen számolni a rendelkezésre álló anyagi eszközökkel. Kérte a vasutasokat, hogy a beígért bizalmukat tartsák meg továbbra is, s talán a pótlék engedélyezésénél nem megfelelően minden kíváncsi. Ne örvényeskedjenek az ö jóakarata teljes, hanem elégtelen anyagi eszközöknek tulajdonítsák.

— **A Szabad Liceum közgyűlése.** Vasárnap délelőtt tartotta idejében a közgyűlést az állami felsőbb leányiskola dísztermében a tagok élénk részvételével. A közgyűlésen *Fest Aladár* elnöknek a pestre történt áthelyezése következtében *Mény Ödön* alelnök elnökölt.

A napirend szokásos pontjainak *Kallós Zsigmond* titkár évi jelentésének *Babare Adél* pénztáros zárószámadásának lamint a jövő évi költségvetésnek felvételéről és egyhangú elfogadása után, amely örömmel vettük ki, hogy a Fiumei Szabad Liceum a lefolyt évben valóban szép munkát fejtett ki s anyagi ügyei is a lehető legrendesebbek, a *Fest Aladár* távozásával üresedett elnöki szék betöltésének kérdését tárgyalta.

Mivel azonban *Aladár* tényleg ugyan el távozott Fiume tisztségéről azonban ezideig nem közzétett közgyűlés az elnöki szék betöltésének kérdéséről egyelőre függőben hagyta s *Kemény Ödön* alelnököt bízta meg az új elnök kivételével egészen a legközelebbi általános közgyűlésig.

Együttal kifejezést öhajván a távozó elnök személye és buzgó tevékenységéről *Fest Aladár* iránt érzett hálájának, *Fest Aladár* már az egyesület díszelnökének választotta meg.

Az indítványok során élénk eszmecsere folyt a két nagyon életrevalónak nevezett körül.

Cavalloni József tanár a sorozatos kérdését vetette fel. Elérkezett a tavaszi szünet, az idejét és elég tartja hozzá az egyesületet, hogy egy közérdekű tárgyat sorozatos elnöki keretében alapos tájékoztatást nyújtsanak a tudományág mai fejlettségéről a városunknak. Az eszme megvalósítására *Babare Adél* elnökle alatt egy szűkebb, de széleskörű értekezlettel joggal felruházott bizottság küldött ki, így tehát valószínűleg még a jelen évben belül van kilátásunk arra, hogy a sorozatos előadások kérdése meg lesz oldva.

Még életrevalóbb és valóban sokat értekezlettel *Ödön* indítványa, amelyet szintén *Ödön* fogadott a közönség. Arról van szó, hogy városunkban leránduló, különösen a tanulóifjúság megfelelő vezetése és kalauzolásának és a vidék természeti, kereskedelmi és más érdekességei megismerésének érdekében. Szép és hálás működési tervet állít fel a szabadliceum számára, ha felveszi a kezét a Fiuméba leránduló tanulóifjúság vezetésére és a vidék természeti, kereskedelmi és más érdekességei megismerésének érdekében. A tervezet megbeszélésére az egyesület legközelebb külön választmányi ülés összehívni.

Megemlítjük még, hogy a közgyűlés előzőleg választmányi ülés is volt, amelyen végleg megállapították a karácsonyi ünnepély előadásainak egymásutániságát és az első felolvasás november 17-én, pénteken lesz.

— **A fiemei vasutasok ünnepélye.** Vasutas szövetség fiemei kerülete december 11-én nagy gyermekfelruhási ünnepélyt tartott, amely alkalommal körülbelül ezer gyermek részvételével a városi vasutasok gyermekei közötti

megjelenik a vasutas szövetség budapesti központi vezetésének is Lengyel Zoltán dr. ügyvéti képviselővel, a szövetség ügyvezetői együtt.

A Zichy-téri raktár próbaterhelése. A központi számunkban megírtuk, hogy a kiépítési bizottság megkezdte a Zichy-téri épülő államasvati raktár vasbetonszerkezetének a terhelési próbáit. A szerkezet a próbákat fényesen kiállította és ezzel a próbák munkái ma délelőtt véget ért. A kiépítési bizottság munkái ma délelőtt véget ért. A kiépítési bizottság munkái ma délelőtt véget ért.

Az «Ungaro-Croata» új járatai. Néhány nappal ezelőtt megírtuk, hogy az Ungaro-Croata két új termeszöveget épített, melyek a hajózást fogják lebonyolítani. A társaság napokban még egy gőzöst rendel, melyet a Dalmáciai forgalomba fognak beállítani. Január 1-én kezdve a társaság több új vonalat fog indítani. Ezek egyike lesz a Corfu—Patras közti járat. Ezen egyelőre kétfelhétkénti hajójárat. Ezen kívül a Dalmáciai és egyéb vonalak járatait is megkezdik a valószínű, hogy január elsejétől kezdve Dalmáciába minden nap fog hajó indulni.

Pincérek jótékony kabaréja. A fiumei kávéházi és éttermi segédek bizottsága a múlt héten este 10 órakor a „De la Ville” szálloda értelmében a fiumei árvaházban kabarét és táncestélyt rendez. A zenét Gábor cigányzenekara szolgáltatja. A kabaréban is rendez és mindenképen azon lesz, hogy a vendégek jól érezzék magukat. Bevezetés gyanánt a mulatság műsora szolgál, mely az „Európa” és a „De la Ville” szálloda pincéreinél egy koronáért kapható.

A «Pannonia» útja. A Cunard Line „Pannonia” gőzöse, mely Newyorkból 1300 kilométerrel távolabbra indult el, ma reggel Triesztbe érkezett. A visszavándorlók közül 1100 Németországban szállt a hajóról, 100 Triesztből Ausztriába, hetveneg visszavándorló pedig ma délután 3 órakor Fiuméba érkezett s innen Magyarország különböző vidékeire utaznak. A nagyszámú visszavándorlás az amerikai elköltözéssel van összekapcsolva. A „Pannonia” szerdán érkezik Fiuméba s szombaton indul el ismét Newyorkba.

Vasúti értekezlet Abbaziában. Abbaziában ma kezdte meg ülését az 1912. évi vasúti menetrend megállapítására egybehívott értekezlet, amelyen a magyar és az osztrák vasútársaságok képviselői vesznek részt.

A népkerti vendéglő bérbeadása. A városi tanács pályázatot hirdet a népkerti vendéglő bérletére. A bérlet tartamát 1912. január 1-től 1914. december 31-ig állapították meg. A pályázati feltételek a városi tanács irodájában tekinthetők meg. A pályázati feltételek a városi tanács irodájában tekinthetők meg.

Tűz a pékműhelyben. Tegnap délután 4 órakor a Calle Canapini 22. számú házban Sirola Olivo pékműhelyében tűz keletkezett. A pékek a száraz kenyeret a még forró kemencére tették, hogy ily módon az el nem adott kenyérből morzsát készíthessenek. A szárítás közben a kenyér tüzet fogott s a lángok pillanat alatt bekapották a műhely favázaiba. A tüzet, mely a ház ötvenkét családját nagy veszéllyel fenyegette, a városi tűzoltók rövid munka után eloltották.

Érettségi vizsgálat. A fiumei m. kir. főgimnázium igazgatóságánál f. hó 25-éig jelentkezni a december havi érettségi vizsgálatokra. A VIII. osztályu magánvizsgálatok december hó 2-án és 4-én az írásbeli érettségi vizsgálatokat pedig december hó 11-14-én tartják.

Elhalasztott tárgyalás. Prockl Dezső Sándor rév hivatali díjnak néhány héttel ezelőtt egy előkelő állami tisztviselővel szemben becsületsértő kifejezéseket használt s őt a hivatali tisztviselői előtt megrágalmazta. Prockl ellen rágalmozás és becsületsértés miatt eljárás indult meg, a mára kitűzött tárgyalást azonban Burgstaller Aurél járásbíró betegsége következtében november 27-ére halasztották.

Lezuhant a hajóraktárba. Szombaton délután fél hat órakor a Riva Stefánián horgonyzó „Venezia” német gőzös fedélzetéről a hajóraktárba zuhant Bergovaz András 40 éves hajómunkás. Az értesített mentők a súlyosan sebesült embert beszállították a kórházba, ahol megállapították, hogy a hátán sérült meg s valószínűleg belső sérüléseket is szenvedett.

Baleset a Danubius-gyárban. Néhány nappal ezelőtt szombaton ismét baleset történt a Danubius-gyárban. Vukcevič Mihály 50 éves benkováci illetőségű munkás egy magas sziklafalról lezuhant és jobb lábát törte. A mentők a kórházba vitték.

Meglopott idegen. A Kossuth Lajos utca egyik fodrásztermében tegnapelőtt este egy idegen otfelejtette a pénztárcáját s mikor visszatért már nem találta meg. A fodrászterem alkalmazottai semmit sem tudtak a pénztárcáról, melyben 100 korona volt. Az idegen a rendőrségre ment, a hol bejelentette a pénztárcá eltalását. A rendőrség a nyomozás során faggatóra vette a borbélysegédeket, akik közül Petrovics János 22 éves bevalotta, hogy ő vette el a pénzt. A rendőrség letartóztatta a tolvajt.

A kivándorlók kioktatása Fiumében. New-Yorkból jelentik: Az Amerikai Keresztény Ifjak Egyesületének vezetősége elhatározta, hogy Fiumében fiókot állít fel abból a célból, hogy az Amerikába készülő magyarokat, még hajóra való szállásuk előtt oltalmába vegye s az Egyesült-Államok gazdasági s minden más viszonyával, amennyire lehet, megismertesse. Hogy a fiumei fiók a célt minél jobban szolgálhassa, a fiók vezetője, La Guardia D. Richard, aki a Pannónia-hajón már el is indult rendeltetése helyére, magával vitt egy sztereoszkópot, melynek segítségével az Egyesült Államok különböző viszonyait fogja vetített képek keretében ismertetni a hajógyűjtemény már megváltott s a fiumei kivándorlóházban behatározásra várakozó magyarok előtt. Magával vitt továbbá egy amerikai dalokkal és zenedarabokkal jól felszerelt fonográfot és nagy halom angol könyvet. A könyveket a kivándorlók között szétosztják, hogy a magyarok már az uton fogalmat alkothassanak maguknak az Egyesült Államok viszonyairól s hogy amennyire lehet, elsajátíthassák az angol nyelvet.

Az útközök közé került. Vasárnap délelőtt a Riva Szapáry sulyos baleset történt. Baccich József órásság az Adria palota előtti vasúti vágányokon akart keresztül menni éppen akkor, midőn a riván az államasvati munkások az üres teherszállító-kocsikat tolatták. Baccich nem vette észre a tolatást s két mozgásban levő kocsi útközök közé került. A szerencsétlen embert, aki a hátgerincén és a hasán sulyos sérüléseket szenvedett, a mentők a kórházba szállították.

Dolgoznak a betörő gyermekek. A rendőrség megállapította, hogy Baschiera József, Orasem Guido és Miskulin József, az ismert gyermekbetörők az utóbbi napokban Fiumében és a szomszédos Susákon számos ház padlását kifosztották és az összelopkodott tárgyakat orgazdákknak adták el. Így az óvárosban egy asszonynál sok fehérneműt találtak, amit három koronáért vett meg a fiatal tolvajoktól. A rendőrség az orgazdák ellen eljárást indított.

Holttest a Quarneróban. A „Teresita” halászbárka legénysége szombaton reggel 9 óra tájban Cherso-szigete mellett egy holttestet látott a tengerben. A bárka tulajdonosa a holttestet a bárkába vontatta és átadta a cherso-i révkapitányságnak. A helyszínen magjelent bizottság megállapította, hogy a halott körülbelül 30 éves férfi, 3—4 nap óta lehetett a tengerben. Személyazonosságát megállapítani nem lehetett; a halottnál csupán egy veres színű zsebkendőt találtak, fehérneműjében R. G. betűk vannak. A hullát lefényképezték.

Késelés az ének miatt. Még múlt hó 14-én, szombaton éjjel felé történt, hogy Serich György dalmát munkás boros fejfel jött haza, a San Nicolón levő tömeglakásba, a hol több munkással lakott együtt. A munkás jókedvében hangosan énekelt, ami nem volt inyére az egyik ágyban alvó munkástársának, Pralja József 17 éves fiatal embernek. Ez felkelt az ágyból s veszekedni kezdett Sericscel, a ki egy nagy kulccsal a fejére sújtott Pralja Józsefnek. Pralja vadászkését rántotta elő, a melylyel hasbaszurta Sericscet. A megszuirt munkás 20 napig feküdt sérülésével a kórházban. A törvényszék a mai tárgyaláson Pralját egy havi elzárásra és 60 korona pénzbüntetésre ítélte, miután azonban Pralja nem tud fizetni, a pénzbüntetést három napi elzárásra változtatták s büntetésébe huszonegy napi vfzgalati fogságot beleszámították.

A hét fertőző betegségei. A városi tisztifőorvos jelentése szerint november 6-tól november 12-ig a következő fertőző megbetegedések fordultak elő: kanyaró 3, vörheny 2, hastífusz 3, gyermekágyi láz 1.

Zárából egy bárányhimlős beteget szállítottak a fiumei kórházba.

Felsült betörők. Ma éjszaka a Via Andrassy 25. számú házában lévő Ruzics-féle börtönraktárba betörők hatoltak be, akik az irodahelyiségben elhelyezett vasszekrényt akarták felfeszíteni, munkájuk azonban nem sikerült. Mindössze egy fedőlapot tudtak eltolni, de a trezor-kulcsokhoz még így sem tudtak hozzáférkedni. Erre a betörők az íróasztalokat nyitották fel s onnan néhány korona értékű leveleket hoztak el. A meddő munka felletti bosszujokban távozás előtt az irodában talált leveleket és könyveket összehányták s elmenekültek. A rendőrség most keresi a betörőket.

Rövid idő óta ez a betörés a harmadik, amelyről a rendőrség — nem tudni milyen rendelkezés folytán — nem ad felvilágosítást a sajtónak. Pegig a titoktartás nem is olyan indokolt s más városban is előfordul, hogy a rendőrség bottal üti a betörők nyomait. A Billitz-féle betörésről a rendőrség szintén nem adott felvilágosítást a sajtónak, a Deutsch és Margan-féle betöréseknél is ezt az elvet követte s eddig egyik betörés tetteseit sem sikerült elfogni. Azt hiszi talán a rendőrség, hogy az újságokban való közlés által a betörőket elriasztja a detektívek elől? Dehogy! A betörők szintén olvasnak lapokat s látva, hogy a betörésekről a rendőrség nem ad hírt, nyugodtan folytatják az éj leple alatt kasszafurási műveleteiket.

Abbázia vendégei. A szomszédos Abbázia fürdő- és üdülőhelyet 1911 január 1-étől november 8-áig összesen 37.634 fürdővendég és 5757 átutazó, tehát összesen 43.391 idegen látogatta meg. November 2-től november 8-ig 318 vendég látogatta meg a fürdőhelyet. Nov. 8-án 1408-an üdültek Abbaziában.

Az abbaziai Szegő-szanatóriumba a múlt hét folyamán a következő vendégek érkeztek:

Tomesz József máv. tisztviselő Fiuméből, Lendvai Érszabet, Seidner Ilus és Weinstock Matild magánzónó Budapestről; Kottek Stefánia zongoratanítónő Korneuburgból, gróf Széchenyiné szül. Andrassy Natália grófnő fiával, kíséremőjével és két szolgálával.

Az Osztrák Lloyd novemberi menetrendje. Földközi tengeri szolgálat: A görög—levanti „A” vonal gőzösei november 19-ike körül rakodnak Fiumében Brindisi, Patrasz Zan'e, Calamata, Pireusz, Sira, Wathy, Scio, Cesme, Szmirna, Metelino, Dardanelli, Konstantinápoly, Ineboli, Samsun, Karasonda, Trebisonda és Rizeh kikötők részére.

A görög—levanti „B” vonal hajói nov. 12. és 26-ika körül rakodnak Fiumében Brindisi, Korfu, Patrasz, Argostoli, Calamata, Cerigó, Pireusz, Sira, Wathy, Scio, Cesme, Smirna, Metelino, Dardanelli, Gallipoli, Konstantinápoly, Ineboli, Samsun, Kerasonda, Rizeh és Trebisonda kikötők részére.

A thesszáliai „A” vonal gőzösei november hó 19-ike körül rakodnak Fiumében Medua, Durazzo, Valona, Santi Quaranta, Canea, Rettimo, Kréta, Pireusz, Volo, Szaloniki, Calla, va Dedeagatsch, Dardanelli, Konstantinápoly, Burgas, Konstanz és Odessza kikötők részére.

A thesszáliai „B” vonal gőzösei november 12. és 26-ika körül rakodnak Fiumében Medua, Durazzo, Valona, Santi, Quaranta, Canea, Rettimo, Kréta, Pireusz, Volo, Szaloniki, Cavalla, Lagos, Dedeagatsch, Dardanelli, Rodostó, Konstantinápoly és Haidar Pacha kikötők részére.

A sziriai vonal gőzösei november hó 15 és 22-ike körül rakodnak Fiumében, Brindisi, Alexandria, Port-Said, Beirut, Jaffa, Caifa, Saida, Tripolis, Alessandretta, Messina, Lar-naos és Limassol kikötők részére.

— Bristol szálló, kávéház és étterem. Teljesen új épület, 80 modernül berendezett szobával. Villany, lift, fürdőszobák. A kávéházban és étteremben elsőrendű kiszolgálás.

— A kikötőből. November 12. *Érkezett:* „Caboto” olasz Calcuttából 619 bál gyapot és 35 bál bórrel; „Adria” magyar gőzös Marseilleből 6084 láda narancs, 70 tonna kén, 130 kosár zöldség és 40 tonna vegyes áruval.

Indult: „Gallipoli” olasz gőzös Velencébe 40 tonna fa, 30 tonna cukor és 10 tonna babbal.

November 13. *Érkezett:* „Giulio Cosulich” osztrák Ravennából üresen; „Boun-Padre” osztrák Bariból üresen; „Urano” osztrák Konstantinápolyból 194 zsák füge, 100 zsák szőlő, 350 zsák korpá és 30 tonna vegyes áruval; „Báró Kemény” magyar gőzös Sebenicóból üresen.

Távirat ◀▶ Telefon

A képviselőház ülése.

BUDAPEST, nov. 13. A képviselőház mai ülésén Návay Lajos elnököl.

A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után jelenti, hogy a Kuriától átirat érkezett, a melyben értesíti a képviselőházat, hogy a Beöthy László kereskedelemügyi miniszter hosszúpályi mandátuma ellen beadott petíciót a Kuria elutasította. Návay elnök erre felhatalmazást kér a Háztól, hogy a hosszúpályi kerületben az új választásokat kiirhassa. A Ház az engedélyt megadja.

Ezután az elnök több kérvényt mutat be, melyeket a közigazgatási bírósághoz kíván utasítani.

Justh Gyula nem helyesli az elnök indítványát s más javaslatot tesz. Arra kéri a Házat, hogy a kérvényeket a kérvényi bizottsághoz utasítsa. Rámutat arra, hogy a házszabályok értelmében minden kérvényre nézve külön-külön kell fejtetni a kérdéseket s azért kéri az elnököt, hogy ily értelemben mutassa be a kérvényeket.

Polónyi Géza és Batthyány Tivadar gróf szintén a házszabályokhoz szólnak utánuk pedig

Návay Lajos elnök kijelenti, hogy a házszabályok értelmében jár el s így kíván működni a jövőben is.

Ezután a Ház áttért az 1912. évi költségvetés általános tárgyalására.

Az első szónok Batthyány Tivadar gróf, aki megbotránkozását fejezi ki afelett, hogy a munkapárt túntetően kivonul a teremből, ha ellenzéki szónokra kerül a sor. Batthyány részletesen foglalkozik a költségvetéssel s végül kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el.

A nádudvari választás.

BUDAPEST, nov. 13. Az elmebetegség miatt mandátumát veszített Papp Elek képviselő nádudvari kerületében ma van a választás. Kétjelölt küzd a mandátumért. György Endre, a Fejérváry-kormány földművelésügyi minisztere, aki munkapárti programmal lépett és Veszprémi István, akit Justh-párti programmal jelöltek. A választás reggel kilenckor kezdődött s a pártok rendben vonultak fel.

Délután 2 órakor a szavazatok aránya a következő:

György Endre 134
Veszprémi István 131

Rendzavarás eddig nem történt. A választási eredmény kihirdetése estére várható.

Az állami tisztviselők gyűlése.

BUDAPEST nov. 13. A budai Vigadó nagytermében tegnap délután az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete igen látogatott nagygyűlést tartott, amelyen a családi, illetve drágasági pótlék mielőbbi folyósításának megszüretését határoztak el.

A nagygyűlésen Batthyány Tivadar gróf, az egyesület elnöke elnökölt. A közgyűléshez halomszámra érkeztek a táviratok, melyek között a Tengerparti Állami Tisztviselők Egyesülete Fiuméből a következő szövegű táviratot intézte:

„A Tengerparti Állami Tisztviselők Egyesülete üdvözlét küldi az állami tisztviselők egybegyűlt képviselőinek. Jogos mozgalmához csatlakozik s azon reményének ad kifejezést, hogy azt siker fogja koronázni.”

Potocki gyilkosa

Magyarországon.

KÖRÖSMEZŐ, nov. 13. Potocki helytartó megszökött gyilkosa Szyczinszki két ruthén diák kíséretében egy paraszt szekéren átmenekült a határon és valószínűleg valamely ruthén kolostorban rejtőzik. A rendőrség az összes kolostorok átkutatását elrendelte és reméli, hogy a gyilkost meg is fogja találni.

Szerelmi tragédia.

BUDAPEST, nov. 13. A ma reggeli zágrábi gyorsvonattal egy közös hadseregbeli zászlós kíséretében feltűnő szépségű magas urhölgy érkezett a fővárosba. A fiatal pár a Váci-körut egyik szállodájában vett lakást. Délelőtt tizenegy órakor a szálloda személyzete revolverdurranásokat hallott a szobájukból, melynek ajtaját feltörték. Mindketten holtan feküdtek ágyukon. A férfi ruhájában talált névjegyekből megállapították, hogy az öngyilkos Klingerer Imre hatvannyolcadik gyalogezredbeli zászlós. A nő hulláját a törvényszéki orvostani intézet hullaházába, a zászlósét pedig a katonai csapatkórházba szállították. A hullák elszállítását a polgári és katonai hatóság szemléje előzte meg.

Rablógyilkosság Pozsonyban.

POZSONY, nov. Az éjjel kegyetlen módon meggyilkolták özvegy Németh Józsefnét Sarolta nevű leányával együtt. A meggyilkolt urhölgy egy állami tisztviselő özvegye volt, a kiől a gyilkos tizezer koronát rabolt el. A gyilkos elmenekült.

Szociálisták a háború ellen.

BERLIN, nov. 13. Tegnap délben tizenhét szociálista gyűlés volt a város különböző részeiben a tripoliszi olasz-török háború ellen és a béke érdekében. Több külföldi szocialistavezér, mint Vanderelde belga, Huymann angol, Thomas francia, Renner és Winarsky osztrák is résztvettek a gyűlésen, amelyen elfogadták a határozati javaslatot, tiltakozva a háború ellen.

Az olasz-török háború.

A török hadvezér elesett.

MILANO, nov. 13. Tripoliszból jelentik a Secolonak, hogy Fethy bey a tripoliszi török csapatok vezére, a Sidi el Messri közelében történt ütközetnél elesett.

Az olasz király elismerése.

RÓMA, nov. 13. A király a Tripoliszban harcoló 84. és 11. számú gyalogezredek zászlóit a katonai arany érdemkereszttel dekorálta, a két ezred katonáinak hősie viselkedésének jutalmazása fejében.

BÉCS, nov. 13. Az olasz király Cattolica—Leonardi tengerészeti miniszternek köszönő táviratot intézett, válaszképpen a hadsereg és a haditengerészet nevében hozzájárult az intézett üdvözlésekre.

Kisebbs támadások.

TRIPOLISZ, nov. 13. Tegnap délben Sidi-el-Messri közelében az arabok néhány kisebb támadást intéztek az olaszok ellen, akik néhány ágyulövessel ütték el őket. Az araboknak pár sebesültje van, olasz részről azonban senki sem sebesült meg.

Csinosan butorozott szoba

külön bejárattal, 24 koronáért havonta kiadó. Salita Calvario 22.

HAJELTÁVOLITÁS

hölgyeknek aró- és karról 5 perc alatt, fájdalom nélkül. Bismulatos eredmény. Videkre szert pontos utasítással, diszkrétan küldök, csakis „Mirakle” törvényesen védett és bejegyzett végjeggyel ellátott szer valódi. Artalmatlanságért, eredményei jótállók, Párisi kozmetikai kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

POLLÁK SAROLTA

Budapest VI., Andrássy-ut 38. szám 1. em.
utánzatoktól óvakodjon. Telefon 157—98. Fogad egész nap.

Megnyilt a

„Mercur” Drogheria

FIUME

Via Pomerio 758. szám alatt.

WELLMANN TESTVÉREK

VAS- ÉS FÉMÁRUKERESKEDÉSE

Via del Pozzo 2. - FIUME - Via del Pozzo 2.

Állandó nagy raktár rúdvasban, lemezekben, épület- és bútorkészítési eszközökben, szerszámokban és mindenféle konyhafelszerelési tárgyakkban.

Szolid kiszolgálás.

Olcsó árak.

ZARA

De la Ville szálló

Teljesen új modern kényelemmel berendezett szálló villanyvilágítással, fürdővel stb. Kereskedelmi utazók...
nak árendéjéért.

Elsőrendű vendéglő kitűnő konyhával.

A Tengerpart minden jogos

panaszt közöl és minden

közérdekű felszólalásnak

!! helyt ad. !!

„ADRIA” szálló és étterem

Via Adamich 5. szám. - - Telefonszám 482.

Kitűnő konyha. - Kőbányai polgári sör. - Elegáns vendégszobák, tengeri kilátással. - Jól elkészített tengeri halak. - Tulajdonos Tranquillo de Negri.

„A TENGERPART”

telefonszáma

229

Ha előfizetni akar, vagy hirdetni valója van hívja fel ezt a számot

229

Nem kell többé szabónál mértéket venni. **A legszebb**

kész férfiruhák kaphatók legolcsóbban csakis az

„Angol király“-hoz

cimzett ruhaüzletben:

Fiume, Via del Lido 6. és

Via del Molo 2. szám alatt.

Dus választék valódi angol szövetekből készült ruhákban.

:: Mérték szerinti ::

megrendelések felvételnek.

ROSENBERGER B.

Butorraktára

Fiume Corso 34 (Struppi ház) Telef. 504

Ritka alkalom!

Végeladás

Steinmann Ignác Corso 14. sz. alatti

készruha-üzletében

ahol az összes áruk gyári

árakon kerülnek eladásra.

Ritka alkalom!

TANTAL-LÁMPA

A legjobb fémszálas izzólámpa. :: Árammegtakarítás kb. 60 %. :: Fehér fénnel ég. :: Rázkódásoknak ellenáll. :: Égési óráinak száma meghaladja bármely izzólámpáét. :: Minden helyzetben, tehát fölfelé állóan, ferdén, oldalt egyformán, kifogástalanul ég. :: Olcsóbb :: a többi fémszálas izzólámpánál. :: Nagyobb rendeléseknél magas engedmény. ::

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MŰVEK
Budapest, VI., Teréz-körút 36.

Szép, hibátlan nagy ládák olcsón kaphatók a Litorale konzervgyárnál.

Minden akihordás vagy szétküldés körül felmerülő panaszt telefon vagy levelezőlap útján sziveskedjenek nekünk bejelenteni.

Helybeli nagy iparvállalat azonnali be-
lépésre németül és lehetőleg olaszul
tudó gyakornokot keres. Ajánlatok „Ipar-
jeligével e lap kiadóhivatalába kéretnek

Kiadótulajdonos: „A Tengerpart” lapkiadó vállalat.

Nyomatott a „Mercur” nyomdában Fiume.

„Mercur” könyvnyomdai műintézet

FIUME

Via Operai 12.

Telefon sz. 932.

Könyvnyomdai munkák elsőrendű előállításban.

Magyar könyvnyomda.

Árajánlással vidékre is készséggel szolgál.

Tulajdonos Chilko József

A leggazdaságosabb és állandó meleget tartó kályha (Dauerbrandofen) a

Meteor kályha

köszén- és kokszfűtésre berendezve.

Egyedüli lerakat:

WURZER JÁNOS, FIUME,
Gradinata del Sasso Bianco 3.

Kívánatra képes árjegyzék küldetik.

Törvényesen védve

FEMINOL

a legujabb és legjobb folyékony

fém tisztítószer

a fémtárgyaknak gyönyörű, tartós fényt ad, még a rozsdafoltot is eltávolítja, nem tűzveszélyes, nem ülepedik.

Egyedüli gyártója **GEIKO** vegyészeti gyár
VÁCZ. Geiger és Társa

Törvényesen védve